

Список використаної літератури:

1. Олійник Л.М. Усвідомлене та відповідальне батьківство. URL: <https://dse.org.ua/archive/25/5.pdf>
2. Овчарова Р.В. Психологія родительства: учебн. пособие для студ. высш. учебн. заведений. Москва: Издательский центр "Академия", 2000. 368 с.
3. Томаржевська І. В. Теоретико-методологічний аналіз феномену усвідомленого батьківства. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/14096/1/3.pdf>

Науковий керівник: к. пед. н., старший викладач Пакушина Л.З.

К. В. Ковальова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УМОВАХ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ

Постановка проблеми. Сирітство – це соціальне явище, що характеризує спосіб життя дітей, які залишилися без піклування батьків. Проте, також є діти, які мають батьків, але позбавлені батьківського піклування. За даними Державного комітету статистики України, у 2017 році загальна чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на кінець року становила 70240 осіб. Порівнюючи з попередніми роками, чисельність таких дітей зменшується. У 2016 році налічувалося 71178 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, тоді як у 2015 році – 73183. Слід зазначити, що це число лише приблизно відображає реалії життя, оскільки безпритульні діти, діти вулиць, діти, що перебувають у диспансерах, установах кримінально-виконавчої служби України – не враховані[1]. Проблема покращення соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, у зв'язку із військовими діями на Сході країни, погіршенням матеріального становища більшості населення, сімей, які мають дітей, набуває актуальності.

Нині в умовах проведення реформи в інтернатних закладах особливу важливість набуває соціальна робота з даною категорією дітей. Зміст діяльності з підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування полягає в захисті їх прав, соціальній реабілітації і адаптації, допомозі у працевлаштуванні, а також забезпеченні житлом, у реорганізації форм влаштування таких дітей.

Аналіз останніх джерел. Питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування розглянуто у працях: Г. Бевз, В. Кузьминського, А. Капської, І. Пеші, Н. Комарової, І. Трубавіної[2, 89-100]. Питання соціалізації дітей – сиріт та їх адаптації до існуючих умов життя розкрито в працях В. Абраменкової[3, 3-16], О.Безпалько[4], 102-104], О. Терновець[5, 4-10], В. Беха[6, 400] та ін.

Мета статті – аналіз результатів впровадження соціального проекту, спрямованого на розвиток у вихованців центру соціально-психологічної реабілітації культури поведінки.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалося спільно з психологом і соціальним педагогом Центру соціально-психологічної реабілітації за використання методів прямого і опосередкованого спостережень за поведінкою дітей, їхніми відносинами в групі, бесідою, інтерв'ю, експертною оцінкою культури поведінки дітей працівниками закладу, порівнянням, узагальненням.

Результати дослідження. Дослідивши особливості дітей-вихованців Черкаського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей, ми виділили основні питання щодо їхньої соціальної адаптації, на які варто звернути увагу. Скориставшись теоретичним аналізом наукових джерел, ми визначили, що серед певної кількості таких питань, можна виділити такі, як покращення культури поведінки та спілкування дітей. Проектна діяльність дає змогу розробити послідовні, цілеспрямовані дії, та визначити очікувані результати

роботи. Такий процес характеризувався чітко окресленими метою, завданнями, очікуваними результатами, задля розв'язання існуючих проблем у дітей; допомогти їм набути певних практичних навичок щодо соціальної адаптації.

Тому з метою сприяння соціальній адаптації дівчат – вихованок до умов Центру у травні-червні 2018 року нами створено і реалізовано соціальний проект «Школа леді». Цільовою групою проекту обрано дівчат-підлітків – вихованок Центру у кількості 7 осіб (віком від 10 до 15 років). До організації проекту та його реалізації залучилися фахівці Центру: соціальний педагог, директор, практичний психолог та волонтери.

Перш за все, необхідно було детально ознайомитися зі сучасними потребами і проблемами дівчаток – вихованок Черкаського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей, щоб мати чітке уявлення про їхнє життя і надавати кваліфіковану допомогу в процесі реалізації проекту. Сучасними потребами і проблемами дівчат є відсутність досвіду догляду за собою та відсутність знань про етичну культуру поведінки.

На підготовчому етапі проекту було розроблено інформаційні та методичні матеріали для проведення заходів. Також було проведено систему заходів (інтерактивне заняття на тему «Етикет та етичні норми поведінки майбутньої леді» із застосуванням мультимедіа про правила поведінки леді за столом, в транспорті та школі, уроки перукарського мистецтва, інтерактивне заняття на тему «English for kids», майстер-клас по плетінню зачісок) щодо соціальної адаптації дівчат – вихованок цього Центру.

На підсумковому занятті було узагальнено результати проектувальної роботи за допомогою круглого столу на тему: «Обмін враженнями», де дівчатка – вихованки Черкаського обласного центру соціально-психологічної реабілітації дітей змогли розповісти про те, що їм вдалося досягти за термін реалізації проекту: 7 дівчаток вивчили та розширили знання про етичну культуру, моральні цінності та норми; стали більш толерантними до оточуючих; відчули необхідність поводити себе як леді (доглядати за своєю поведінкою, мовою та зовнішністю), оскільки – вони дівчата. Всі зрозуміли важливість володіння іноземною мовою, адже на даному етапі життя – це не навичка, а необхідність, проте за короткий термін навчання дівчатка вдалося опанувати певною частиною слів, які вживаються у спілкуванні.

Висновки. Аналізуючи результати проектувальної діяльності в Черкаському обласному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей можна стверджувати, що впровадження проекту сприяло адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, завдяки розвитку у них культури поведінки та спілкування. Проект «Школа леді» можливо розширити шляхом залучення до нього спонсорів та інших зацікавлених осіб, а також завдяки співпраці з різними комерційними та некомерційними організаціями, установами та благодійними фондами. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у вдосконаленні спеціальних методів і прийомів роботи з такою категорією дітей, з продовження набуття ними соціальних знань і навичок для покращення їх соціальної адаптації у сучасному соціумі.

Список використаних джерел:

1. Чисельність дітей, усиновлених у 2017 році (За даними Міністерства соціальної політики). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.02.2019).
2. Соціальне становлення дитини у прийомній сім'ї: соціальний супровід: навч.-метод. посіб. / Л.С. Волинець, А.Й. Капська, Н.М. Комарова, І.В. Пеша, Г.М. Бевз, Л.В. Волинська, О.О. Яременко. Київ: Укр. ін-т соц. досліджень, 2010. С. 89 – 100.
3. Абраменкова В.В. Соціальна психологія дитинства в контексті розвитку відносин дитини в світі. Питання психології, 2002. №1. С. 3-16.
4. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. С. 102-104.
5. Терновець О.М. Сирітство як соціальна проблема. Соціальна педагогіка: теорія та практика, 2012. № 1. С. 4–10.
6. Бех В.П. Соціальна робота і формування громадянського суспільства: монографія / за ред. В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2008. 599 с.

Науковий керівник: к. пед. н., доцент Майборода Г.Я.